

Mål och förslag till åtgärder för Gävleborg län

Miljömål 2002-2010

RAPPORT 2002:6

*"Vi har inte ärvt jorden av våra föräldrar
Vi har lånat den av våra barn"*

Länsstyrelsen Gävleborg

I N N E H Å L L

Förord	4
Miljömålsprocessen	5
Intervjuer	6
Uppföljning	8
Läsanvisningar	11
Begränsad klimatpåverkan	12
Frisk luft	15
Bara naturlig försurning	16
Giftfri miljö	17
Skyddande ozonskikt	18
Säker strålmiljö	19
Ingen övergödning	21
Levande sjöar och vattendrag	22
Grundvatten av god kvalitet	25
Hav i balans samt levande kust och skärgård	27
Ett rikt odlingslandskap	28
Myllrande våtmarker	29
God bebyggd miljö	30
Levande skogar	32
Rapporter i miljömålsserien	33
Övriga rapporter under 2002	34

MILJÖMÅL 2002-2010

Är 2002 års 6:e rapport och den andra rapporten om länets regionala miljömål, utgiven av Länsstyrelsen Gävleborg, miljövårdsenheten.

I REDAKTIONEN: **Eva Brännlund** och **Lennart Nordvarg** ♦ LAYOUT: **Paul Lindberg** (Voiceface AB)

FOTOGRAFIER: **Jörgen Svendsen** (om inte annat anges)

Rapporten kan beställas från: Länsstyrelsen, 801 70 GÄVLE, eller från hemsidan www.x.lst.se

ISRN LSTY-X-R-02/6-SE ♦ ISSN 0284-5954

TRYCK: **Gävle Offset AB**, miljöcertifierad enl. ISO 14001, november 2002, 3000 ex.

Papper: Multiart Gloss, Omslag: 170 g, Inlaga: 130 g. Miljömärkt med Svanen

Förord

Länsstyrelsen i Gävleborg har som första länsstyrelse i landet fattat beslut om regionala miljömål som bygger på de miljö-kvalitetsmål och delmål som riksdagen fastställt (Prop. 2000/01:130).

I den rapport du just nu håller i handen presenteras dessa mål tillsammans med ett antal åtgärder som Länsstyrelsen bedömer som nödvändiga för att åstadkomma en bättre miljö i länet under åren 2002–2010. Det är vår förhoppning att miljömålen skall fungera som en ledstjärna för alla dem som önskar en bra och hälsosam miljö för sina barn och barnbarn. Det är vår absoluta övertygelse att målen kan nås utan att hämma länets tillväxt vilket vi hoppas skall bidra till att vi som bor och verkar i länet med gemensamma krafter skall arbeta för att uppfylla målen.

Den här rapporten skall vara ett levande dokument vilket innebär att när vi lär oss mer om miljöns tillstånd så skall miljömålen revideras. Det har varit vår målsättning att ta fram relevanta mål vilket innebär att vi har granskat de nationella målen utifrån våra kunskaper om miljösituationen i länet och fokuserat på det som är viktigt i vårt län. Tillståndsbeskrivningen "Miljö 2000" som färdigställdes i september 2000 har varit ett av underlagsmaterialen i detta arbete.

Det har varit glädjande att se att så många personer, med så stort engagemang, har deltagit i utformandet av länets miljömål. Nu är det viktigt att vi fortsätter miljöarbetet med fortsatt stort engagemang och genomför de åtgärder som krävs för att vi skall nå målen och därmed förbättra länets miljö.

LARS ERIC ERICSSON
Landshövding

Miljömålsprocessen

Landets länsstyrelser fick i september 1998 i uppdrag att arbeta med nya regionala miljömål. Uppdraget har fem delar, varav de två första är klara och resterande punkter pågår:

- Utveckla STRAM-arbetet. (se rapporten "Miljö 2000 – tillståndet i Gävleborg")
- Regionalt anpassa, precisera och konkretisera 14 av de 15 miljökvalitetsmålen. Skogsvårdsstyrelsen ansvarar för *Levande skogar*
- Skapa ett regionalt uppföljningssystem som i viktiga delar är gemensamma för alla länsstyrelser.
- Fortlöpande ansvara för och samordna uppföljningen av miljökvalitetsmålen på regional nivå.
- Stödja kommunerna i arbetet med lokala miljömål.

MILJÖMÅLEN – ETT SAMVERKANSPROJEKT

Det samlade projektet i Gävleborgs län har bedrivits under namnet MIX-projektet (Miljömål i Gävleborg). Projektet har drivits som ett sektorsövergripande samverkansprojekt med aktörer inom kommuner, företag och intresseorganisationer m.m. Ett flertal personer från länets övriga myndigheter och organisationer med miljöansvar (Banverket, Hushållningssällskapet, Kommunförbundet, Landstinget, Lantbrukarnas Riksförbund, Länsmuseum, Naturskyddsföreningen, Skogsvårdsstyrelsen och Vägverket) har bistått med expertkunskaper inom sina respektive kunskapsområden. Kommunerna har också en nyckelroll i detta arbete. Framtagandet av delmål och åtgärdsstrategier har skett i samarbete med det arbete som bedrivs inom tillväxtavtalet för länet.

DET INLEDANDE ARBETET

Den 13 januari 2000 hölls ett upptaktsmöte för det kommande miljömålsarbetet. Därefter följde ett flertal aktiviteter där bl.a. följande kan nämnas:

Den 18-19 september 2000 hölls en konferens om det regionala miljömålsarbetet där Miljökommissionär Margot Wallström deltog och kommenterade det svenska miljömålsarbetet ur ett EU-perspektiv. Under senhösten/vintern 2000/2001 skedde kunskapsuppbyggnad, dialog och förankring genom 4 seminarier om miljömålen. Under vintern 2000/2001 besöktes samtliga tio kommuner i Gävleborg för att informera och diskutera det regionala och lokala arbetet med miljömålen.

NIO ARBETSGRUPPER

Länsstyrelsen initierade, under vintern 2000/2001, nio målgrupper med externa ordföranden för de miljömål som bedömdes ha störst betydelse för utvecklingen i länet. Dessa grupper lämnade förslag på regionala mål och åtgärdsstrategier den 21 maj 2001. Länsstyrelsen skötte samordning och sekretariat i dessa arbetsgrupper. Ordförandena utgjordes av kommunalråd, intresseorga-

nisationer och chefer inom näringsliv. Tillsammans med skogs-målet som diskuterades i en grupp som leddes av Skogsvårdsstyrelsen blev det tio grupper. Fjällmålet var inte aktuellt i vårt län. Ytterligare fyra mål (Grundvatten av god kvalitet, Myllrande våtmarker, Skyddande ozonskikt och Säker strålmiljö) bedömdes vara mindre viktiga att diskutera i särskilda arbetsgrupper eftersom problemen är begränsade i länet eller det finns få eller inga åtgärder som kan genomföras på länsnivå. Här utarbetade länsstyrelsen förslag till delmål och åtgärder. I juni 2001 hölls två miljömålshearings. Vid dessa presenterades och diskuterades arbetsgruppernas förslag

REMISSEN

Under sommaren 2001 remissbehandlades arbetsgruppernas förslag internt inom länsstyrelsen och därefter redigerades förslagen för att eftersträva en enhetlig struktur i textmaterialet. Första veckan i september gick remissen, bestående av förslag till regionala miljömål, etappmål, åtgärder och resursbehov, ut till ca 60 remissinstanser och för kännedom till ca 10 centrala myndigheter. Remisstiden var ca fyra månader t.o.m. 31/12 2001.

SYNPUNKTERNA

Samtliga remissinstanser som svarade på remissen var relativt positiva till miljömålen som ansågs vara ambitiösa och väl genomarbetade. Flertalet var dessutom positiva till arbetsmetoden, dvs. att använda arbetsgrupper med representanter från kommuner, näringsliv och intresseorganisationer i arbetet med att ta fram förslag till regionala miljömål. Återkommande kommentarer rörde (1) *en önskan att minska antalet mål*, (2) *tydligare prioritering av målen* och (3) *uppföljningsbarhet*. De två första kommentarerna kan härledas till kommunernas brist på resurser och den sista till att målen i vissa fall var otydligt formulerade.

SLUTREDIGERINGEN

Under våren 2002 bearbetades miljömålen och åtgärderna i enlighet med remissinstansernas synpunkter. Det fick till följd att antalet mål och åtgärder minskade (bland annat utgick etappmålen) och att målen i möjligaste mån kvantifierades för att möjliggöra uppföljning.

BESLUTET

Länsstyrelsens styrelse beslutade den 17 juni 2002, som första länsstyrelse i landet, om de nya regionala miljömålen för år 2002-2010. Styrelsens beslut innefattar inte förslagen till åtgärder.

Interviewer

Fem frågor till Maria Kindstedt, kommunalråd i Hudiksvalls kommun, ordförande i "Hav i balans samt levande kust och skärgård". Bo Berglund, kvalitet- och miljöchef på Sandvik Steel, ordförande i "Bara naturlig försurning". Lars Sundström, LRFs länsförbundsordförande, ordförande i "Ett rikt odlingslandskap".

MARIA KINDSTEDT, kommunalråd i Hudiksvalls kommun, ordförande i "Hav i balans samt levande kust och skärgård".

1. Hur ser ni på länets arbete med de regionala miljömålen?

– Mycket positivt. Det har varit en brett upplagd process där representanter från många samhällssektorer varit delaktiga, t.ex. från näringsliv, intresse- och ideella organisationer, forskning och offentlig verksamhet.

2. Vad har arbetet i arbetsgrupperna betytt för er verksamhet?

– Arbetet har varit mycket utvecklande på många sätt, inte minst kompetensmässigt och nätverksskapande. Själv har jag lärt känna människor som jag annars inte skulle ha kommit i kontakt med. Det har varit mycket stimulerande.

3. Hur ser ni på det kommande arbetet med miljömålen?

– Miljöbelastningen har inga gränser. Viktigt att alltid arbeta gränsöverskridande med miljöfrågor. Här kopplas det lokala arbetet ihop med den regionala nivån, som i sin tur är en del av de nationella miljömålen. För att miljöarbetet ska bli lyckosamt måste vi också ta ett globalt ansvar. Alla led är viktiga.

4. Hur kommer de nya regionala miljömålen att påverka er verksamhet på kort respektive lång sikt?

– Utifrån de regionala miljömålen ska ett analysarbete göras för vad som är angelägna områden i vår kommun. Det blir en hjälp för oss att göra rätt prioriteringar i vårt miljöarbete.

– De kommunala miljömålen ska kopplas ihop med de regionala miljömålen.

5. Vilken del i de regionala miljömålen känns viktigast?

– En viktig strategisk fråga är att minska miljöbelastningen från transporterna.

BO BERGLUND, kvalitet- och miljöchef, Sandvik Steel, ordförande i "Bara naturlig försurning".

1. Hur ser ni på länets arbete med de regionala miljömålen?

– Vi anser att Länsstyrelsens fokusering på de miljökvalitetsmål som är viktiga och typiska för länet och som går att påverka inom regionen är bra.

– Samverkan med olika aktörer inom länet har förhoppningsvis ökat kunskapen och förståelsen om länets viktiga miljöfrågor. Mängden regionala miljömål och förslag till åtgärder känns fortfarande väl många. Kanske ytterligare fokusering av insatser bör ske framöver, alternativt görs dessa fokuseringar av sektorer eller aktörer i eller utanför länet.

2. Vad har arbetet i arbetsgrupperna betytt för er verksamhet?

– Ökad kunskap om vilka sektorer som är viktigast i länet

för att begränsa utsläpp av försurande ämnen och exempel på vad som kan göras inom olika branscher. Konkret för vår verksamhet är pågående tillståndsärende med prövning av verksamheten hos Miljödomstolen mer avgörande för framtida åtgärder än de regionala miljömålen.

3. Hur ser ni på det kommande arbetet med miljömålen?

– Det är bra att miljömålen fortlöpande följs upp som underlag för beslut dels i Länsstyrelsens verksamhet men även vid behov av andra aktörer. Uppnådda förbättringar i miljön i förhållande till miljömålen bör kommuniceras för att stimulera olika aktörer till andra positiva resultat ("goda exempelredovisningar"). Goda miljönyheter som omväxling till dåliga.

4. Hur kommer de nya regionala miljömålen att påverka er verksamhet på kort respektive lång sikt?

– Svårt att säga. Kommande tillståndsprövning av verksamheten styr vår framtida verksamhet i betydligt större grad än de regionala miljömålen. Liksom framtida energi- och miljöpolitik på riksplanet i form av energi- och miljöskatter, avgifter etc. För en verksamhet som konkurrerar internationellt är det önskvärt med en harmonisering av krav i form av bl.a. miljö- eller energikrav. Vi bedömer att det för regionen är mycket väsentligt att den industri som finns här även i framtiden får verka under någorlunda konkurrensneutrala villkor.

5. Vilken del i de regionala miljömålen känns viktigast?

– Att myndigheter och andra aktörer i länet får ett gemensamt underlag för prioriteringar. Regionala satsningar i syfte att begränsa klimatpåverkan – trafik- och energifrågor.

LARS SUNDSTRÖM,
LRFs länsförbundsordförande, ordförande i "Ett rikt odlingslandskap"

1. Hur ser ni på länets arbete med de regionala miljömålen?

– Länsstyrelsen bestämde sig redan i inledningsskedet för att försöka få ett brett engagemang. Detta var ett bra initiativ eftersom det borgar för någorlunda realistiska målformu-

leringar vilket i sig måste vara en förutsättning för att nå de mål som nu är satta.

2. Vad har arbetet i arbetsgrupperna för de regionala miljömålen betytt för er och er verksamhet?

– Vi hade en bra sammansatt arbetsgrupp, alla mycket kunniga inom sitt område. Jag är övertygad om att vi alla lärt en hel del av varandra under processens gång. Självklart är det också så, att det faktum att vi fått möjlighet att aktivt ta del i arbetet med detta, får oss att känna delaktighet i detta så viktiga dokument.

3. Hur ser ni på det kommande arbetet med de regionala miljömålen?

– För oss som jobbar med jord och skog som bas är det naturligt att hela tiden tänka på miljön. Det enda som förmår skapa och tillföra något nytt är ju den gröna växtcellen som med solljusets hjälp kan skapa tillväxt genom den s.k. fotosyntesen. Alla övriga varelser, inklusive människan, som själva inte kan växa enbart med hjälp av solljuset är direkt beroende av den processen.

– Vi upplever väl alla, inte minst när vi färdas i vårt vackra landskap, vilken enorm skönhet det finns i växlingen mellan skogen, vattnet, bebyggelsen, den odlade jorden och beteshagarna. Frågan är, hur många sätter i dag denna upplevelse i samband med människans behov av mat och överlevnad?

– Enbart boende skapar inga öppna landskap, det måste även till ett brukande av jorden och skogen, både av människor och betande djur för att åstadkomma detta.

– Det behövs alltså aktiva bönder nu och i framtiden och det är vår utmaning i det kommande arbetet att skapa tillräckligt bra förutsättningar för att bibehålla en aktiv lantbrukarkår.

4. Hur kommer de nya regionala miljömålen att påverka er verksamhet på kort respektive lång sikt?

– Det mesta i miljömålet "Ett rikt odlingslandskap" handlar om bevarande av ett nuvarande tillstånd. Jag bedömer dock att den gröna näringen med jord och skog som bas är en näring som kan växa ytterligare, skapa nya jobb och bidra till landets tillväxt. Jorden och skogen är en viktig förutsättning för en omställning till ett grönare Sverige.

5. Vilken del i de regionala miljömålen känns viktigast?

– Denna fråga känns för mig omöjlig att svara på, allt hänger på något sätt ihop.

Uppföljning

För att vi skall nå miljömålen krävs samarbete och engagemang bland länets aktörer. Det centrala blir att genomföra de åtgärder som föreslås i den här broschyren.

En viktig del i miljömålsarbetet blir att följa upp miljömålen och åtgärderna så att vi vet om vi närmar oss målen, eller avlägsnar oss, från målen. Om vi närmar oss målen, skall uppföljningen tidigt tala om för oss i vilken takt det sker och om takten är tillräcklig för att målen skall nås i tid. Informationen från uppföljningen hjälper oss sedan att sätta in de åtgärder som bäst behövs.

I uppföljningsarbetet kommer indikatorer att användas. Indikatorer är mätbara företeelser som visar eller indikerar tillståndet i miljön. De skall vara användbara för beslutsfattare och ge en bra bild av miljösituationen i länet. I uppföljningsarbetet kommer några olika typer av indikatorer att användas. Bland annat kommer indikatorer att användas för att följa upp de regionala miljömålen och åtgärderna i den här rapporten (se exempel i figurer). Andra indikatorer används för att förklara och beskriva den övergripande miljösituationen i länet. Dessa indikatorer hämtas bland annat från Länsstyrelsens miljöövervakning och från länets kommuner och används för att följa upp de övergripande miljö kvalitetsmålen. En stor del av indikatorerna kan användas för nationella jämförelser och jämförelser mellan olika län och utvecklas i ett samarbete mellan landets länsstyrelser, det så kallade RUS-projektet (Regionalt uppföljningssystem för miljömålen).

I uppföljningsarbetet kommer också åtgärderna att följas upp (se figur). Det skall t ex framgå när en åtgärd har påbörjats och hur åtgärdsarbetet bedöms fungera. Tidplanen för genomförandet av respektive åtgärd skall också framgå, liksom vem som har huvud- respektive delansvar för att åtgärden genomförs.

Uppföljningen av miljömålen utförs kontinuerligt och presenteras på Länsstyrelsens hemsida (www.x.lst.se) i form av diagram, liknande de som presenteras här. Presentationer på hemsidan påbörjas sannolikt under våren 2003. Länsstyrelsen har för avsikt att kontinuerligt publi-

cera förenklade respektive fördjupade uppföljningsrapporter. Den första rapporten som Länsstyrelsen just nu arbetar med kommer att presentera utgångsläget under 2002 samt visa på historiska trender bland miljömålen.

Enligt nuvarande förslag skall de förenklade rapporterna följa upp de regionala miljömålen och åtgärderna medan de fördjupade rapporterna dessutom skall följa upp miljö kvalitetsmålen.

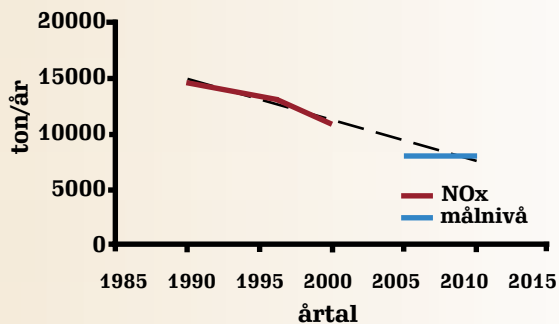
Totala utsläpp av NO_x

BARA NATURLIG FÖRSURNING

Totala utsläpp av kväveoxider till luft (ton/år).

Indikator till miljömål 2. Källa: Industrins miljörapporter

Den streckade linjen i figuren anger förväntad utveckling under åren 2002 – 2010 om utsläppen fortsätter att minska i samma takt som under åren 1990 – 2000.

Förslag på uppföljning av åtgärder

Åtgärderna i exemplet nedan är hämtade från miljökvalitetsmålet "Hav i balans samt levande kust och skärgård".

Åtgärd	Ansvar	2002	3	4	5	6	7	8	9	2010	Prognos
åtgärd 1	M										↑
åtgärd 3	M, N, F										↔
åtgärd 7	T, P										↓

Förklaring:

M,N,F,T,P Avdelningar inom Länsstyrelsens organisation. Fet markering innebär huvudansvar.

M = Miljöövervakning, N = Naturvård, F = Fiske, T = Tillsyn, P = provning

Pågående åtgärd

Planerad åtgärdsperiod

Senast detta år skall åtgärden vara påbörjad

Åtgärdsarbetet fungerar bra

Åtgärdsarbetet kan förbättras

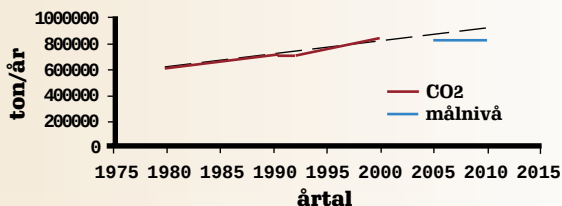
Åtgärdsarbetet har inte påbörjats

Utsläpp av koldioxid från landbaserad transport

BEGRÄNSAD KLIMATPÅVERKAN

Utsläpp av koldioxid från den landbaserade transportsektorn (ton/år). Indikator till miljömål 1. Källa: Miljö i Gävleborg

Den streckade linjen i figuren anger förväntad utveckling under åren 2002 – 2010 om utsläppen fortsätter att öka i samma takt som under åren 1980 – 2000.

Läsanvisningar

Regionala miljömål 2002-2010 och förslag till åtgärder.

➤ Målen är skrivna så att de skall vara möjliga att uppnå fram till år 2010. I utformningen av målen har hänsyn tagits såväl till förväntade tillkommande resurser för att klara de av riksdagen fastställda miljö kvalitetsmålen som nuvarande resurser i länet.

➤ Endast delmål i propositionen som är särskilt viktiga för miljön i länet och som kan påverkas genom åtgärder i länet har behandlats. Miljömålsdokumentet lyfter fram mål och åtgärder som bedöms som särskilt viktiga för att uppnå miljö kvalitetsmålen. Det betyder inte att andra mål och åtgärder är helt oprioriterade. Några delmål har omformulerats som åtgärder. Flertalet delmål har omformulerats och preciserats för att passa länets situation. Enstaka mål har tillförts.

➤ Mål har inte formulerats för sådant som kan klaras med befintlig lagstiftning.

➤ I inledningen på varje mål anges definitioner och annat som kan vara en förutsättning för läsförståelsen av målet.

➤ Ett mål som nämns under ett miljö kvalitetsmål kan samtidigt vara viktigt också för ett annat miljö kvalitetsmål. I sådana fall anges det i början av respektive miljö mål.

➤ Målen har i möjligaste mån kvantifierats. Fördelarna är bland annat att målen blir mer genomtänkta och genomarbetade. Att målen blir preciserade och tydliga minskar risken för feltolkningar och möjliggör uppföljning som är en nödvändighet för måluuppfyllelse. Det kan också minska behovet av antalet indikatorer för uppföljning vilket avsevärt underlättar tolkningen av miljö situationen och resursbehovet.

➤ Likvärdiga/identiska åtgärder kan förekomma under flera mål och är då markerade med asterisk (*).

➤ Ordalydelsen "skall" används i mål och åtgärder där Länsstyrelsen har huvudansvar medan ordalydelsen "bör" används om Länsstyrelsen har delat ansvar eller

Mål och förslag till åtgärder för Gävleborgs län

Miljömål 2002-2010

RAPPORT 2002:6

där andra än Länsstyrelsen står som utförare.

➤ Det årtal, vanligen 2010, som inleder respektive miljö målsformulering innebär att måluuppfyllelse skall nå senast detta årtal. De åtgärder som inte är tidsatta ska genomföras under perioden i den takt som krävs för att nå miljö målen. Om inget referensår anges så är det år 2001.

➤ Mål och åtgärder är inte redovisade i prioriteringsordning. Åtgärderna redovisas efter målnumrering, så redovisas t ex en åtgärd kopplad till miljö mål 1 före en åtgärd kopplad till mål 2. Detta för att underlätta för läsaren.

Begränsad klimatpåverkan

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål:

"Halten av växthusgaser i atmosfären skall i enlighet med FN:s ramkonvention för klimatförändringar stabiliseras på en nivå som innebär att människans påverkan på klimatsystemet inte blir farlig. Målet skall uppnås på ett sådant sätt och i en sådan takt att den biologiska mångfalden bevaras, livsmedelsproduktionen säkerställs och andra mål för hållbar utveckling inte äventyras."

Utsläpp av koldioxid bidrar till att öka halten av växthusgaser i atmosfären. I Sverige svarar transportsektorn för en stor andel av utsläppen. Miljömål 1 sammanfaller med miljömål 2 i "Frisk Luft" varför samma åtgärder krävs för att uppnå dessa.

REGIONALA MILJÖMÅL

1. 2010 skall utsläppen av koldioxid från den landbase-

rade transportsektorn understiga 830.000 ton per år, vilket motsvarar nivån år 1999.

2. 2010 skall förbrukningen av lättare eldningsolja i hushållspannor och mindre energianläggningar understiga 68.000 m³/år, vilket motsvarar en minskning med 40 % jämfört med år 1999.

3. 2010 skall förbrukningen av tyngre oljor vid industrier och värmeverk understiga 110.000 m³/år, vilket motsvarar en minskning med 20 % jämfört med år 1999.

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

1*. Länsstyrelsen skall stödja projekt för introduktion av alternativa bränslen såsom t.ex. etanol och metanol från inhemska råvaror. (Miljömål 1)

2*. Länsstyrelsen skall år 2005 tillsammans med andra aktörer ha tagit fram strategier för ett miljöanpassat och resurssnålt trafiksystem som bl.a. kan användas vid stadsplanering. Länsstyrelsen skall utföra en beskrivning av tillståndet i länet som belyser den totala mängden utsläpp som transportsektorn genererar samt transportmönster för både person- och godstransporter. (Miljömål 1)

3*. Länsstyrelsen, kommunerna och landsting bör skapa uppslutning kring en aktionsplan om ökad användning av biobaserade drivmedel i offentlig verksamhet. Exempel på åtgärder i aktionsplanen: etanolbussar, minst en etanolkomp (E85) i varje kommun, miljöfordon, utbilda personal inom offentlig verksamhet i att välja miljövänliga transporter och energisnålt körsätt, upphandlingskrav, upprättande av styrande policys och bilpooler. (Miljömål 1)

4*. Kollektivtrafikbolag, transportbolag och övriga tran-

sportörer bör år 2005 ha utbildat sina chaufförer i energisnålt körsätt. (Miljömål 1)

5*. Länsstyrelsen, Landstinget och kommunerna bör år 2003 ha antagit eller reviderat resepolitics med tydlig miljöprofil. (Miljömål 1)

6*. Stål-, skogs/sågverks- och verkstadsindustrin bör år 2005 gjort transportutredningar som ligger till grund för en miljöanpassning av företagets transporter (inklusive tjänsteresor samt resor till och från arbetet). (Miljömål 1)

7*. Kommunerna och Vägverket bör informera offentliga upphandlare, näringsliv och enskilda hushåll om hur man når en miljövänligare biltrafik. Målet är en ökning av andelen fordon inkl. arbetsmaskiner/redskap med bättre avgasrening och bränsleeffektivitet. (Miljömål 1)

8*. Kommunerna och Landstinget bör skapa en mer attraktiv kollektivtrafik t.ex. genom aktivitetsstyrd busstrafik och förlängda linjer. (Miljömål 1)

9. Länsstyrelsen, GDE-Net, kommunerna, energicentrum och energibolag bör ta initiativ till information- och kunskapspridning t.ex. kan klimatomöten arrangeras

När Länsstyrelsen kör sina etanol-drivna bilar på etanol (E85) istället för bensin så minskar de fossila utsläppen av koldioxid från bilen med ca 85%.

Att köra bilen på etanol bidrar inte till en ökning av växthuseffekten.

Det beror på att etanol utvinns ur cellulosa (växtmaterial) och att koldioxid-utsläppen från bilen återanvänds av växter (kretslopp-stänkande). Koldioxid från bensin kommer från jordens inre (olja) och medför ett extra tillskott av koldioxid till atmosfären vilket bidrar till en ökning av växthuseffekten.

där åtgärdsprogram diskuteras med olika intressenter. (Miljömål 1, 2, 3)

10. Kommunerna bör arbeta för att utbyggnaden av fjärrvärmesystem fortsätter och att utnyttjandet av spillvärme ökar jämfört med år 2000. (Miljömål 2)

11. Industrierna bör år 2005 ha upprättat energiplaner. (Miljömål 2, 3)

12. Länsstyrelsen och kommunerna bör skapa aktiviteter kring

energiplaner och energirådgivning i kommuner. (Miljömål 2, 3)

13. Länsstyrelsen skall arbeta för lagstiftning och avgiftsstyrning som gynnar miljöanpassad biobränselanvändning. (Miljömål 2, 3)

14. Kommunerna bör arbeta med uppbyggnad av en hållbar och trovärdig totallösning för småskalig bioeldning med hela kedjan från utrustningstillverkare fram till och med skötsel och underhåll. (Miljömål 2, 3)

Frisk luft

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål:

"Luften skall vara så ren att människors hälsa samt djur, växter och kulturvärden inte skadas."

För utsläpp av PM10 och kvävedioxid finns miljö-kvalitetsnormer. Ett förslag på miljö-kvalitetsnorm för bensen har lämnats till regeringen. För ozon finns ett flertal olika normvärden för skydd av hälsa och miljö. Detta underlag bedöms ge tillräcklig vägledning i arbetet med att uppnå frisk luft av god kvalitet fram till år 2010.

För att uppnå generationsmålet kommer det att krävas skärpta mål med hänsyn till skyddet av människors hälsa under perioden 2010-2020. Utsläpp av svaveldioxid behandlas under miljö-kvalitetsmålet "Bara naturlig försurning". Svaveldioxid bedöms vara ett mindre problem i Gävleborg när det gäller att uppnå målet "Frisk Luft". Miljömål 2 under

miljö-kvalitetsmålet "Begränsad klimatpåverkan" medför att miljöbelastningen från energianvändningen i bostäder minskar vilket medför att luftkvaliteten förbättras.

REGIONALA MILJÖMÅL

1. 2010 skall utsläppen av flyktiga organiska ämnen (VOC), exklusive metan, understiga 6000 ton per år, vilket motsvarar en minskning med 40 % jämfört med år 1997.

2. 2010 skall bränsleförbrukning (mätt som till länet levererad mängd bensin och diesel i m³/år) för bilåkande och vägtransporter understiga 350.000 m³, vilket motsvarar förbrukningen år 1999.

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

1. Kommunerna bör arbeta för att enskilda hushålls förbrukning av olja och ved för uppvärmning ersätts med träpellets eller annat förädlad biobränsle där fjärrvärme- eller närvärmeanslutning inte kan ske. Alternativt bör enskilda hushålls vedpannor vara miljögodkända och klara uppställda utsläppskrav av luftföroreningar. Att ersätta ved gäller i första hand i tät bebyggelse. (Miljömål 1)

2. Kommunerna, Länsstyrelsen och GDE-Net bör i sam-verkan med branschen genomföra planering, utbildning och information om miljöanpassad uppvärmning av småhus. Den kommunala energiplaneringen bör knytas närmare miljömålen och ges en mer långsiktig utformning. (Miljömål 1)

3*. Länsstyrelsen skall stödja projekt för introduktion av alternativa bränslen såsom t.ex. etanol och metanol från inhemska råvaror. (Miljömål 1)

4*. Länsstyrelsen skall år 2005 tillsammans med andra aktörer tagit fram strategier för ett miljöanpassat och resurssnålt trafiksystem. Länsstyrelsen skall utföra en beskrivning av tillståndet i länet som belyser den totala mängden utsläpp som transportsektorn genererar samt transportmönster för både person- och godstransporter. (Miljömål 1, 2)

5*. Länsstyrelsen, kommunerna och landsting bör skapa uppslutning kring en actionsplan om ökad användning av biobaserade drivmedel i offentlig verksamhet. Exempel på åtgärder i actionsplanen: etanolbussar, minst en etanol-pump (E85) i varje kommun, miljöfordon, utbilda personal inom offentlig verksamhet i att välja miljövänliga trans-porter och energisnålt körsätt, upphandlingskrav, upprät-tande av styrande policys och bilpooler. (Miljömål 1, 2)

6*. Kollektivtrafikbolag, transportbolag och övriga trans-portörer bör år 2005 ha utbildat sina chaufförer i energi-snålt körsätt. (Miljömål 1, 2)

7*. Länsstyrelsen, Landstinget och kommunerna bör år 2003 ha antagit eller reviderat resepolitics med tydlig miljöprofil (Miljömål 1, 2).

8*. Stål-, skogs/sågverks- och verkstadsindustrin bör år 2005 gjort transportutredningar som ligger till grund för en miljöanpassning av företagets transporter (inklusive tjänsteresor samt resor till och från arbetet). (Miljömål 1, 2).

9*. Kommunerna och Vägverket bör informera offentliga upphandlare, näringsliv och enskilda hushåll om hur man når en miljövänligare biltrafik. Målet är en ökning av andelen fordon inkl. arbetsmaskiner/redskap med bättre avgasrening och bränsleeffektivitet. (Miljömål 1, 2)

10*. Kommunerna och Landstinget bör skapa en mer attraktiv kollektivtrafik t ex genom aktivitetstyrd buss- trafik och förlängda linjer. (Miljömål 1, 2)

En minskning av biltrafiken till förmån för buss- och tågtrafik ger oss en hälsosammare luft att andas.

Bara naturlig försurning

Av Riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål:

”De försurande effekterna av nedfall och markanvändning skall underskrida gränsen för vad mark och vatten tål. Nedfallet av försurande ämnen skall heller inte öka korrosionshastigheten i tekniska material eller kulturföremål och byggnader.”

Länsstyrelsen ansvarar för att kalkning av sjöar och vattendrag genomförs i den omfattning som krävs för att nå miljömålen.

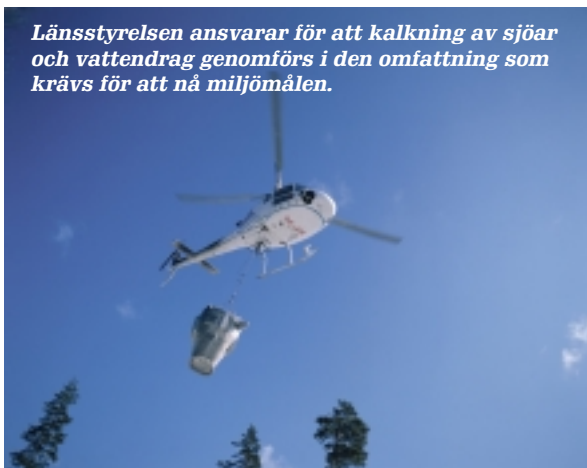

Foto: Björn Ullhagen/PIX GALLERY

REGIONALA MILJÖMÅL

1. 2010 skall utsläppen av svaveldioxid till luft understiga 2000 ton per år, vilket motsvarar en minskning med 20 % jämfört med år 2000. Svaveldioxidutsläppen från energiverk och oljeeldade hushållspannor bör understiga 230 ton per år, vilket motsvarar en minskning med 30 % jämfört med år 2000.

2. 2010 skall utsläppen av kväveoxider till luft understiga 7800 ton per år, vilket motsvarar en minskning med 30 % jämfört med år 2000. Kväveoxidutsläppen från stålindustrin och vägtrafiken bör understiga 530 respektive 2300 ton per år, vilket motsvarar en minskning med 10 % respektive 50 % jämfört med år 2000.

3. 2010 skall högst 1 % av sjöarna (> 5 ha) och högst 15 % av sträckan rinnande vatten (vattenföring året runt) vara försurade (enligt Naturvårdsverkets bedömningsgrunder).

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

1. Industrin bör fortsätta konvertering till lågsavlig olja (t.ex. av typen WRD-olja) vid energiproduktionsanläggningar. (Miljömål 1)

2. Värmeverken bör förbättra rökgasreningen. (Miljömål 1, 2)

3. Länsstyrelsen skall ta fram underlag för att kunna göra säkrare skattning av diffusa utsläpp. (Miljömål 1, 2)

4. Massaindustrierna bör utveckla sin teknik så att utsläppen underskrider 0,5 kg S/ton respektive 1,0 kg NO_x/ton producerad massa. (Miljömål 1, 2)

5*. Kommunerna bör bygga ut fjärrvärmenät och närvärmecentraler. (Miljömål 1, 2)

6. Hushåll och fastighetsförvaltare bör ersätta oljeeldade värmepannor med ved-/pellets pannor eller värmepumpar. (Miljömål 1, 2)

7*. Företagen bör utbilda sina yrkesförare (t.ex. ma-

skinförare och lastbilschaufförer) i att köra miljöeffektivt genom s.k. energisnålt körsätt. (Miljömål 1, 2)

8. Kommunerna och landstinget bör ställa miljökrav som leder till minskade utsläpp av svaveldioxid och kväveoxider vid offentlig upphandling. (Miljömål 1, 2)

9. Stålindustrin bör optimera energianvändningen i stålsmältnings-, ugn- och betningsprocesser. (Miljömål 2)

10. Länsstyrelsen skall ansvara för att kalkning, av sjöar och vattendrag, genomförs i den omfattning som krävs för att nå miljömålet. (Miljömål 3)

11. Skogsbruket bör öka andelen lövträd i skogen där löv naturligt kan förekomma. (Miljö kvalitetsmål)

12. Skogsbruket bör kompensera försurningseffekterna av skogsenergiuttag genom att återföra askan, i enlighet med Allmänna råd från Skogsstyrelsen. (Miljö kvalitetsmål)

Giftfri miljö

Av Riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål:

"Miljön skall vara fri från ämnen och metaller som skapats i eller utvunnits av samhället och som kan hota människors hälsa eller den biologiska mångfalden."

Det nya filtret vid Sandvik Steel i Sandviken (Gasrening96) har minskat stoftemissionerna och därmed utsläppen av metalloxyder (järn, krom, nickel, zink, bly, koppar, kadmium och kalcium) från anläggningen.

Med kemiska ämnen och produkter avses i detta mål halter av ämnen som orsakar negativ eller okänd verkan på människors hälsa och på miljön.

REGIONALA MILJÖMÅL

1. 2010 skall cancerframkallande, arvsmassepåverkande, fortplantningsstörande, långlivade och bioackumulerande ämnen samt metaller som kvicksilver, kadmium och bly enbart användas vid nyttillverkning av varor eller i produktionsprocesser, där miljömässigt bättre alternativ saknas.
2. 2010 skall hanteringen och användningen av kemiska ämnen och produkter, inom industri, areella näringar och hushåll, ske på ett sådant sätt att halterna i omgivningen inte ökar.
3. 2005 skall saneringsåtgärder vara påbörjade vid minst två prioriterade förorenade områden.

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

1. Kommunerna bör utarbeta tydliga anslutningspolicys/riktvärden för vad avloppsvatten får innehålla för att anslutas till spillvattennät. (Miljömål 2)
2. Länsstyrelsen och aktörer inom jordbruksnäringen bör ge rådgivning till lantbrukare om möjligheter att minska användningen av kemikalier genom t.ex. övergång till ekologisk odling, växtanpassad bekämpning, förbättring av påfyllnadsplatser och allmän kemikaliehantering. Åtgärderna under år 2002 - 2010 skall bidra till att minska den totala användningen av kemiska bekämpningsmedel med 40 %. (Miljömål 2)
3. Kommunerna och frivilligorganisationer bör utföra informationskampanjer för att öka hushållens och mindre företags medvetenhet om kemikaliers förekomst, farlighet och hantering i samhället. Informationen bör inriktas mot en specifik produkt-/målgrupp och innehålla konkreta exempel på tillgängliga miljövänliga alternativ. Under år 2002 - 2010 bör hushållens användning av varor och produkter som ger upphov till farligt avfall minska med 50 %. (Miljömål 2)
4. Länsstyrelsen och kommunerna bör år 2005 ha utrett förutsättningar för och behov av omhändertagande av

förorenade massor. (Miljömål 3)

5. Företagen bör införa miljöledningssystem som innefattar kemikaliesäkerhet, framtagande av miljövarudeklarationer samt initiativ till positiv miljömärkning av varor som t.ex. Svanen-, Falken- och Kravmärkning. (Miljö kvalitetsmål)
6. Länsstyrelsen skall löpande sammanställa och sprida aktuell information och goda exempel avseende kemiska ämnen och produkter. (Miljö kvalitetsmål)
7. Kommunerna och renhållare bör genom information öka hushållens och mindre företags kunskap om hantering av farligt avfall och källsortering. Möjligheter och miljövinster med alternativa insamlingsmetoder bör undersökas. (Miljö kvalitetsmål)
8. Offentlig förvaltning, företag och hushåll bör i första hand använda miljömärkta varor, ämnen och material. Vid upphandling bör krav ställas på miljö- och hälsodeklaration av varor och tjänster. (Miljö kvalitetsmål)
9. Deponiägare bör år 2010 ha inventerat behovet av åtgärder för att förhindra föroreningsspridning från deponier som avslutades före den 1 juli 2001. (Miljö kvalitetsmål)

Skyddande ozonskikt

*Av Riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål:
"Ozonskiktet skall utvecklas så att det långsiktigt ger skydd mot skadlig UV-strålning."*

Författningar och internationella överenskommelser är tillräckliga för att styra arbetet med målet skyddande ozonskikt – därför föreslås inga regionala miljömål.

Förslag till åtgärder

1. Kommunerna bör inventera förekomsten av små kyl- och värmepumpanläggningar eftersom kännedom om hur stora mängder ozonnedbrytande ämnen som finns upplagrade i dessa anläggningar saknas.
2. Kommunerna bör rikta information mot hushållen om insamling av kasserade kylmöbler.
3. Kommunerna bör informera ägare av små (icke anmälningspliktiga) anläggningar om avvecklingsplanerna av ozonnedbrytande ämnen.

➤ *Minskade utsläpp av ozonnedbrytande ämnen behövs för att jordens skyddande ozonlager skall återhämta sig.*

Foto: Pictor/IBL Bildbyrå

Säker strålmiljö

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål:

"Människors hälsa och den biologiska mångfalden skall skyddas mot skadliga effekter av strålning i den yttre miljön."

Låt oss se till att våra barn och barnbarn i framtiden kan äta bär, svamp, fisk och kött från vilt utan att behöva oroa sig för höga halter av cesium.

Gällande gränsvärden, riktvärden och rekommendationer för radonhalter i byggnader och dricksvatten ger tillsammans med befintlig lagstiftning goda möjligheter till ett offensivt arbete.

I prop. 2001/02:128 "Vissa inomhusmiljöfrågor" föreslår regeringen att:

- radonhalten i skolor och förskolor skall vara lägre än 200 Bq/m³ år 2010.
- radonhalten i bostäder skall vara lägre än 200 Bq/m³ år 2020.

Eftersom radonfrågor kan drivas med stöd av befintlig lagstiftning formuleras inget regionalt miljömål för radon.

REGIONALA MILJÖMÅL

1. 2010 skall halterna i miljön av radioaktiva ämnen som släpps ut från alla verksamheter vara så låga att människors hälsa och den biologiska mångfalden skyddas. Det individuella dostillskottet till allmänheten skall understiga 0,01 mSv per person och år från varje enskild verksamhet.
2. 2010 skall antalet årliga fall av hudcancer inte vara fler än år 2000.

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

1. Länsstyrelsen skall se till att länets beredskap i händelse av en olycka i en kärnteknisk anläggning i Sverige eller i Sveriges närhet förblir hög. (Miljömål 1)
2. Länsstyrelsen bör tillsammans med kommunerna ta fram ett miljöövervakningsprogram för radioaktiva ämnen, i första hand för cesium, i miljön. (Miljömål 1)
3. Länsstyrelsen och kommunerna bör göra sammanställningar av cesiummätningar. Kommunerna bör bedriva informationsinsatser till allmänheten om aktuella cesiumhalter i vilt, bär, svamp och fisk och vilka gränsvärden och kostrekommendationer som gäller. (Miljömål 1)
4. Kommunerna bör informera de som eldar med biobränslen från områden som fått ett nedfall över 30 kBq/m² om hur sådan aska skall hanteras (SSI har gett rekommendationer). (Miljömål 1)
5. Kommunerna och Landstinget bör bedriva informationsinsatser till allmänheten för att öka kunskaperna om riskerna i samband med solbad och solning i solarier. (Miljömål 2)
6. Länsstyrelsen skall år 2005 ha identifierat tillstånds- och anmälningspliktiga verksamheter enligt Miljöbalken som kan sprida cesium eller andra radioaktiva ämnen till omgivningen. Råd om, eller krav på, kontrollprogram för att övervaka spridningen av de radioaktiva ämnena från de olika verksamheterna skall tas fram. (Miljökvalitetsmål)

 **Kretsloppsanpassade avloppslösningar kan hjälpa oss
att minska övergödningen av mark och vatten.**

Foto: Gun Andersson/PIXGALLERY

Ingen övergödning

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål:

"Halterna av gödande ämnen i mark och vatten skall inte ha någon negativ inverkan på människors hälsa, förutsättningarna för biologisk mångfald eller möjligheterna till allsidig användning av mark och vatten."

Ramdirektivet för vatten innebär att länets vatten måste beskrivas i enlighet med vattendirektivets normer. Det kan inte uteslutas att det kan komma att innebära nya krav på miljömålsarbetet fram till och med år 2010. Kväveoxidutsläpp till luft behandlas under miljökvalitetsmålet "Bara naturlig försurning" men berör också miljökvalitetsmålet "Ingen övergödning".

REGIONALA MILJÖMÅL

1. 2010 skall de vattenburna utsläppen av fosfor från industrin och kommunala reningsverk, inklusive ledningsnät, understiga 55 ton per år, vilket motsvarar en minskning med 25 % jämfört med år 1999. Cellulosaindustrins fosforutsläpp bör minska med 20 % jämfört med år 1999.
2. 2010 skall minst fem nya våtmarker och småvatten ha anlagts i jordbruksområden som har problem med växt-näringsläckage till sjöar och vattendrag.
3. 2010 skall samtliga bristfälliga enskilda avloppsanläggningar vara åtgärdade.

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

1. Cellulosaindustrin bör år 2010 utvecklat sin teknik så att utsläppen till vatten understiger 0,02 kg P/ton respektive 10 kg COD/ton producerad massa. (Miljömål 1)
2. Kommunerna bör år 2005 ha utfört inventeringar och tagit fram en saneringsplan för minskning av bräddat, obehandlat avloppsvatten. (Miljömål 1)
3. Jordbruksföretagen bör arbeta efter växtnärbalanser som är högst fem år gamla. Minst 25 % av jordbruksföretagen bör klara detta år 2005. (Miljömål 1)
4. Kommunerna bör utreda möjligheten att utveckla avloppslösningar som innebär att näringsämnen kan återföras till jordbruket. (Miljömål 1, 3)
5. Länsstyrelsen skall arbeta för att projektstöd används till att anlägga våtmarker och småvatten i jordbruksområden. (Miljömål 2)
6. Kommunerna bör informera och införa styrmedel i syfte att:
 - minska utsläppen från enskilda avlopp
 - utveckla kretsloppsanpassade avloppslösningar. (Miljömål 3)
7. Jordbruksföretagen bör arbeta för att flytgödselbehållare och urinbehållare skall ha ett stabilt svämtäcke eller annan täckning som effektivt minskar amoniakförlusterna. Minst 20 % av behållarna skall uppfylla

dess krav år 2005. (Miljökvalitetsmål)

8. Länsstyrelsen skall tillsammans med Lantbrukarnas Riksförbund bedriva information och utbildning om hur lantbruk bedrivs så resursoptimalt som möjligt, vilket innebär information om ny och bättre teknik i syfte att minska miljöbelastningen, t.ex. bästa möjliga spridningsteknik vid spridning av gödsel och optimal kalkning av jordbruksmark. (Miljökvalitetsmål)
- 9.* Skogs- och jordbruksnäringen bör skapa skyddszoner till sjöar och vattendrag. (Miljökvalitetsmål)
10. Skogsnäringen bör följa upp effekterna av och förbättra olika skogsbruksåtgärder som kan påverka näringsnivån i vattendrag och sjöar. (Miljökvalitetsmål)
11. Torvnäringen bör vidta åtgärder som ytterligare minskar belastningen av näringsämnen på sjöar och vattendrag. (Miljökvalitetsmål)
12. Kommunerna och Vägverket bör förbättra dagvattenhantering genom att lokalt omhänderta dagvatten samt rena förorenat dagvatten. (Miljökvalitetsmål)
13. Länsstyrelsen skall ta fram underlag om omfattningen av diffusa utsläpp för att kunna beräkna den totala närsaltbelastningen på ett urval av särskilt påverkade sjöar, vattendrag och kustvatten. (Miljökvalitetsmål)

Levande sjöar och vattendrag

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål:

"Sjöar och vattendrag skall vara ekologiskt hållbara och deras variationsrika livsmiljöer skall bevaras. Naturlig produktionsförmåga, biologisk mångfald, kulturmiljövärden samt landskaps ekologiska och vattenhushållande funktion skall bevaras samtidigt som förutsättningar för friluftsliv värnas".

Ramdirektivet för vatten innebär att länets vatten måste beskrivas i enlighet med vattendirektivets normer. Det kan inte uteslutas att det kan komma att innebära nya krav på miljömålsarbetet fram till och med år 2010. Mål och åtgärder som behandlas under miljökvalitetsmålet "Ingen övergödning" berör också miljökvalitetsmålet "Levande sjöar och vattendrag".

REGIONALA MILJÖMÅL

1. 2005 skall utsättning av djur och växter som lever i vatten ske på sådant sätt att biologisk mångfald inte påverkas negativt.

2. 2010 skall ytterligare minst 15 värdefulla naturmiljöer i sjöar och vattendrag ha ett lagstadgat skydd.

3. 2010 skall minst 10 värdefulla kulturmiljöer i eller i anslutning till sjöar och vattendrag vara lagstadgat eller på annat sätt skyddade.

4. 2010 skall ytterligare minst 20 vattendragsträckor vara restaurerade med avseende på värdefulla naturmiljöer.

5. 2010 skall minst 10 vattendragsträckor vara restaurerade med avseende på värdefulla kulturmiljöer.

6. 2010 skall 50 % av alla kraftverk och regleringsdammar ha en, ur biologisk mångfald, godtagbar minimivattenföring genom eller förbi respektive anläggning.

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

1. Länsstyrelsen skall efter år 2003 ej tillåta utplantering av fiskarter av utländsk härstamning så som t.ex. bäckröding, regnbåge och canadaröding. Utplantering av regnbåge kan tillåtas i s.k. put- and takevatten och andra vatten där fiskvandring inte kan ske. (Miljömål 1)

2. Länsstyrelsen, kommunerna och berörda fiskevårdsområdesföreningar bör senast år 2005 ha tagit fram och inlett ett åtgärdsprogram för de hotade arter och fiskstammar som har behov av riktade åtgärder. (Miljömål 1)

3. Kommunerna bör, tillsammans med fiskevårdsområdesföreningar, upprätta fiskeplaner. (Miljömål 1, 2, 4)

4. Länsstyrelsen skall inventera biologiskt viktiga sjöar, vattendrag och smärre vattensamlingar. (Miljömål 2, 4)

5. Skogsvårdsstyrelsen bör tillsammans med Länsstyrelsen, Jordbruksverket, Vägverket och jord- och skogsbruket diskutera riktlinjer för skydd av sjöar och vattendrag i samband med skogsbruksåtgärder för att förhindra onaturlig uttransport av slam till dessa (t.ex. införandet av slamfällor). (Miljömål 2, 4)

6. Länsstyrelsen skall i samråd med kommunerna ta fram program för restaurering, skydd och skötsel av värdefulla natur- och kulturmiljöer i eller i anslutning till sjöar och vattendrag. (Miljömål 2, 3, 4, 5)

7. Länsstyrelsen skall tillsammans med Länsmuseet och berörda kommuner genomföra en inventering av vattenmiljöer med avseende på värdefulla kulturmiljöer och kulturhistoriska anläggningar. (Miljömål 3, 5)

8. Skogsvårdsstyrelsen, Länsstyrelsen, Vägverket, berörda kommuner och fiskevårdsområdesföreningar bör senast år 2005 inventera, och så långt det är möjligt, åtgärda felaktigt anlagda vägtrummor och tillsammans med enskilda åtgärda andra mindre vandringshinder såsom dammar, för att möjliggöra fri vandring för fisk och andra vattenlevande organismer. (Miljömål 4)

9. Länsstyrelsen, berörda kommuner och fiskevårdsområdesföreningar bör inventera större vandringshinder såsom kraftverk och dammanläggningar och i samarbete med verksamhetsutövarna/ägarna i möjligaste mån

I Pengerbäcken (Sandvikens kommun) har ett omlöp (ett av människan byggt vattendrag) byggts för att möjliggöra fri fiskvandring förbi en bevarad damm.

åtgärda dessa. (Miljömål 4)

10. Länsstyrelsen skall i samråd med Skogsvårdsstyrelsen, kommunerna och fiskevårdsområdesföreningar ta fram riktlinjer för samverkan mellan natur- och kulturmiljövård samt vid åtgärder som påverkar forn- och kulturlämningar, flottningsleder, dammanläggningar, sågar och kvarnar. (Miljömål 4, 5)

11. Länsstyrelsen skall senast år 2005 ha redovisat en utredning om konsekvensen av vattendomar som tillåter s.k. nolltappning. Länsstyrelsen, berörda kommuner och fiskevårdsområdesföreningar skall i samråd med verksamhetsägarna/utövarna till anläggningar såsom

kraftverk och regleringsdammar verka för att dessa anläggningar får en mer utjämnad och miljöanpassad reglering så att onaturliga låg- och högvattenflöden undviks och ett minimiflöde garanteras. (Miljömål 6)

12. Länsstyrelsen skall i samråd med fiskevårdsområdena verka för att reglera fångstuttaget av fisk i naturvatten så att det står i förhållande till den mängd fisk som vatten naturligt förmår att producera. (Miljökvalitetsmål)

13*. Länsstyrelsen skall år 2005 ha reviderat länets kungörelse om strandskyddet. (Miljökvalitetsmål)

14*. Skogsnäringen bör skapa skyddszoner till sjöar och vattendrag. (Miljökvalitetsmål)

Grundvatten av god kvalitet

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål:

"Grundvattnet skall ge en säker och hållbar dricksvattenförsörjning samt bidra till en god livsmiljö för växter och djur i sjöar och vattendrag."

Under detta mål behandlas samtliga dricksvattenfrågor vilket är ett avsteg från riksdagens förslag till miljökvalitetsmål där ytvatten ingår under målet "Levande sjöar och vattendrag".

Ramdirektivet för vatten innebär att länets vatten inklusive grundvatten måste beskrivas i enlighet med vattendirektivets normer. Det kan inte uteslutas att det kan komma att innebära nya krav på miljömålsarbetet fram till och med år 2010.

REGIONALA MILJÖMÅL

1. 2010 skall alla vattenförekomster som används för uttag av dricksvatten och som ger mer än 10 m³ per dygn i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer per år uppfylla gällande svenska normer för dricksvatten av god kvalitet med avseende på föroreningar orsakade av mänsklig verksamhet.

2. 2010 skall användningen av mark och vatten inte medföra sådana ändringar av grundvattennivåer som ger negativa konsekvenser för vattenförsörjningen, markstabiliteten eller djur- och växtliv i angränsande ekosystem.

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

1. Kommunerna bör år 2005 ha genomfört och redovisat resultat av vatteninventeringar med avseende på tätorternas och glesbygdens vattenbehov, tillgång på lämpliga vattenresurser och brister i vattenförsörjningen. (*Miljömål 1*)

2. Länsstyrelsen och kommunerna bör år 2005 ha redovisat ett system för övervakning av grundvattnets nivåer och kvalitet. (*Miljömål 1*)

3. Länsstyrelsen skall år 2007 ha upprättat ett regionalt vattenhushållningsprogram med hjälp av de kommunala inventeringarna av behoven. (*Miljömål 1*)

4. Länsstyrelsen bör år 2010 tillsammans med kommunerna ha fastställt eller reviderat skyddsområden och skyddsföreskrifter för enskilda-, allmänna- och reservvattentäkter och även fastställt skyddsföreskrifter för

dessas. (Med enskilda vattentäkter avses privata brunar eller ytvattentäkter som distribuerar mer än 10 m³ dricksvatten per dygn i genomsnitt eller betjänar mer än 50 personer). (*Miljömål 1*)

5. Kommunerna bör år 2010 upprättat vattenförsörjningsplaner det vill säga inventerat och i sina översiktsplaner redovisat vattenresurser och för vattenförsörjningen viktiga geologiska bildningar. (*Miljömål 1*)

6. Länsstyrelsen skall utarbeta ett åtgärdsprogram som bygger på underlag från bl.a. kommunernas vattenförsörjningsplaner och skydd av vattentäkter, för att nå god grundvattenstatus enligt EG:s ramdirektiv för vatten. (*Miljömål 1*)

7. Länsstyrelsen bör år 2005 i samarbete med kommunerna ha genomfört inventeringar av markområden och ekosystem som är känsliga för förändringar i grundvattennivå och grundvattenflöde. (*Miljömål 2*)

 Våra barn och barnbarn måste också ges möjlighet att dricka ett gott och hälsosamt vatten.

▼
*I ett hav i balans är uttaget av
fisk, inklusive bifångster av ung-
fisk, inte större än återväxten*

Foto: Robert Blombäck/Bildhuset

Hav i balans samt levande kust och skärgård

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål:

“Västerhavet och Östersjön skall ha en långsiktigt hållbar produktionsförmåga och den biologiska mångfalden skall bevaras. Kust och skärgård skall ha en hög grad av biologisk mångfald, upplevelsevärden samt natur- och kulturvärden. Näringar och rekreation och annat nyttjande av hav, kust och skärgård skall bedrivas så att en hållbar utveckling främjas. Särskilt värdefulla områden skall skyddas mot ingrepp och andra störningar.”

Ramdirektivet för vatten innebär att länets vatten måste beskrivas i enlighet med vattendirektivets normer. Det kan inte uteslutas att det kan komma att innebära nya krav på miljömålsarbetet fram till och med år 2010. Mål och åtgärder som behandlas under miljökvalitetsmålet “Ingen övergödning” berör också miljökvalitetsmålet “Hav i balans samt levande kust och skärgård”.

REGIONALA MILJÖMÅL

1. 2010 skall ytterligare minst 20 värdefulla naturmiljöer i kustområdena ha ett lagstadgat skydd varav 10 områden bör utgöras av grunda vegetationsklädda havsvikar.
2. 2010 skall minst 10 värdefulla kulturmiljöer i eller i anslutning till kustområdena vara lagstadgat eller på annat sätt skyddade.
3. 2010 skall hotade arter och fiskstammar kunna nå lämpliga reproduktionsområden i 90 % av alla kustmynnande vattendrag med vattenföring året runt.

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

1. Länsstyrelsen skall år 2003 ha tagit fram ett miljöövervakningsprogram för vegetationsklädda bottenar. (Miljömål 1)
2. Länsstyrelsen och kommunerna bör år 2005 sammanställt information och därefter sprida kunskap om hotade, sällsynta och hänsynskrävande arter i och vid havet. (Miljömål 1, 3)
3. Länsstyrelsen skall inventera biologiskt viktiga kustområden. Länsstyrelsen skall också ta fram ett program för övervakning, skydd och skötsel av dessa områden. (Miljömål 1, 3)
4. Kommunerna och Länsstyrelsen bör genomföra en bred informationsinsats om biologiskt och kulturhistoriskt värdefulla miljöer längs kusten. (Miljömål 1, 2, 3)
5. Länsstyrelsen skall inventera och sammanställa uppgifter om kulturhistoriskt viktiga kustområden. Länsstyrelsen skall också ta fram ett program för övervakning,

skydd och skötsel av dessa områden. (Miljömål 2)

6. Länsstyrelsen skall år 2005 ha genomfört en inventering av kustmynnande vattendrag. (Miljömål 3)

7. Tillsynsmyndigheten bör intensifiera tillsynen av hamnar med avseende på kontroll av att fullgoda mottagningssystem för olja och kemikalier har tagits i bruk. (Miljö kvalitetsmål)

8. Kommunerna bör ta fram och sprida informationsmaterial om miljöanpassade motorer och bränslen för fritidsbåtar. (Miljö kvalitetsmål)

9. Länsstyrelsen och fiskenäringen bör arbeta för att uttaget av fisk i länets havsområde, inklusive bifångster av ungfisk, inte överstiger återväxten, så att fiskbestånden kan fortleva och, om så är nödvändigt, återhämta sig. (Miljö kvalitetsmål)

- 10*. Länsstyrelsen skall år 2005 ha reviderat länets kungörelse om strandskyddet. (Miljö kvalitetsmål)

Ett rikt odlingslandskap

Av Riksdagen fastställt miljö kvalitetsmål:

"Odlingslandskapets och jordbruksmarkens värde för biologisk produktion och livsmedelsproduktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden och kulturmiljövärdena bevaras och stärks."

➤
Den 2 september 2002 beslutade Länsstyrelsen att förklara byn Västeräng i Delsbo socken (Hudiksvall kommun) för kulturresevat. Det finns 23 lador i kulturresevatet.

Foto:
Lena Landström/
Länsstyrelsen

REGIONALA MILJÖMÅL

1. 2010 skall det finnas ett aktivt och levande jordbruk motsvarande dagens storleksordning.
2. 2010 skall samtliga ängs- och betesmarker skötas på ett sätt som bevarar deras värden. Arealen fuktiga och våta slåtterängar skall jämfört med år 2001 ha utökats med minst 170 ha och arealen frisk och torr slåttermark skall ha utökats med 10 ha. Arealen betad naturlig fodermark skall ha utökats med minst 135 ha.
3. 2010 skall lantbrukets kulturhistoriskt värdefulla byggnadsbestånd såsom ekonomibyggnader och fäbodbebyggelse ha bevarats i den omfattning som krävs för att bevara landskapets karaktär.

4. 2010 skall ytterligare minst 10 värdefulla natur- och kulturmiljöer i odlingslandskapet vara lagstadgat eller på annat sätt skyddade.
5. 2005 skall mängden småbiotoper i odlingslandskapet vara bevarade i minst dagens omfattning.
6. 2005 skall bete bedrivas vid minst 50 fäbodan. Minst fem av fäbodarna bör ha sina djur frigående i skogen.
7. 2005 skall den ekologiska odlingen och djurhållningen ha ökat jämfört med år 2001. Ekologisk odling skall bedrivas på 30 % av arealen och 20 % av nötkreaturen, 40 % av tackorna och 4 % av suggorna (motsvarande 50 sugor) skall vara ekologiskt hållna.

Myllrande våtmarker

Av Riksdagen fastställt miljö-kvalitetsmål: "Våtmarkernas ekologiska och vatten-hushållande funktion i landskapet skall bibehållas och värdefulla våtmarker bevaras för framtiden."

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

1. Länsstyrelsen skall i sitt arbete gentemot regering och centrala myndigheter verka för att det finns förutsättningar för ett levande och aktivt jordbruk, så att nedläggningen av jordbruk och jordbruksmark kan hejdas. (Miljömål 1)
2. Länsstyrelsen, Lantbrukarnas Riksförbund, Naturskyddsföreningen och Hushållningssällskapet skall medverka till att bilda ett organ för att skapa medvetenhet hos allmänheten om sambandet mellan konsumtionsvanor och natur- och kulturvärden. (Miljömål 1, 2, 3, 7)
3. Länsstyrelsen skall arbeta med landsbygdsutveckling, såsom turism och diversifiering av jordbruk. Det bör år 2005 ha resulterat i minst 30 projekt som får lantbruksstöd och som syftar till att bevara en levande landsbygd och dess kulturmiljövärden. (Miljömål 1, 3, 5)
4. Länsstyrelsen skall informera lantbrukare om miljöstöden så att alla marker med höga natur- och kulturhistoriska värden kan omfattas av stöden. (Miljömål 2, 5, 6)
5. Länsstyrelsen skall inom ramen för miljöprogrammet arbeta med rådgivning om betesmarkernas historia och biologiska värde, samt med rådgivning om restaurering och skötsel av dessa, i minst nuvarande omfattning. (Miljömål 2, 5, 6)
6. Länsstyrelsen, kommunerna, Lantbrukarnas Riksförbund, Hushållningssällskapet och turistorganisationerna bör knyta samman landsbygdsprojekt som rör turism och övrig diversifiering av jordbruket med landskapets kulturvärden så att dessa tillvaratas och utnyttjas. Länsstyrelsen skall bland annat ha upprättat ett projekt för att utveckla metoder för renovering av lador till rimliga kostnader och med en effektiv hantering. (Miljömål 3, 4)
7. Länsstyrelsen, lokala aktörer och museerna bör, bl.a. inom ramen för det nationella miljöprogrammet, fortsätta med information och rådgivning om landskapets kulturhistoriska värden samt hur skötsel av dessa genomförs. (Miljömål 3, 4, 6)
8. Länsstyrelsen, Lantbrukarnas Riksförbund, Hushållningssällskapet och andra rådgivningsorganisationer bör bedriva information och rådgivning om ekologiskt lantbruk inom ramen för miljöprogrammet. (Miljömål 7)

REGIONALA MILJÖMÅL

1. 2010 skall länets samtliga våtmarksområden i den nationella myrskyddsplanen ha ett lagstadgat skydd.
2. 2005 skall skogsbilvägar byggas så att negativa effekter på våtmarker med höga natur- eller kulturvärden undviks.

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

1. Länsstyrelsen skall år 2005 i samråd med Skogsvårdsstyrelsen och skogsnäringen ha tagit fram en regional strategi för skydd och skötsel av våtmarkers och sumpskogars natur- och kulturvärden. (Miljömål 1)
2. Länsstyrelsen skall år 2005 ha inventerat våtmarkernas kulturhistoriska värden och kompletterat våtmarksinventeringen vad gäller kulturhistoriska värden. (Miljömål 1)
3. Länsstyrelsen skall, i samråd med Skogsvårdsstyrelsen, Naturvårdsverket och andra berörda centrala myndigheter, ta fram en reviderad och kompletterad myrskyddsplan. (Miljömål 1)
4. Länsstyrelsen skall i samråd med Skogsvårdsstyrelsen, kommunerna och skogsnäringen utforma åtgärdsprogram för de hotade arter som bedöms ha behov av riktade åtgärder. (Miljökvalitetsmål)

Myren på bilden finns i Gävle kommuns södra förorter i ett område som heter Bälgsnäs.

God bebyggd miljö

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål:

"Städer, tätorter och annan bebyggd miljö skall utgöra en god och hälsosam livsmiljö samt medverka till en god regional och global miljö. Natur- och kulturvärden skall tas tillvara och utvecklas. Byggnader och anläggningar skall lokaliseras och utformas på ett miljöanpassat sätt och så att en långsiktigt god hus hållning med mark, vatten och andra resurser främjas."

REGIONALA MILJÖMÅL

1. 2010 skall fysisk planering och samhällsbyggande grundas på program och strategier för:

➤ Hur ett varierat utbud av bostäder, arbetsplatser, service och kultur kan åstadkommas så att bilanvändningen kan minska och förutsättningarna för miljöanpassade och resurssnåla transporter förbättras,

➤ Hur kulturhistoriska och estetiska värden skall tas till vara och utvecklas, hur grön- och vattenområden i tätorter och tätortsnära områden skall bevaras och utvecklas,

➤ Hur energianvändningen skall effektiviseras, hur förnybara energiresurser skall tas till vara och hur utbyggnad av produktionsanläggningar för fjärrvärme, solenergi, biobränsle och vindkraft skall främjas.

2. 2010 skall minst 25 % av den kulturhistoriskt värdefulla bebyggelsen vara lagstadgat skyddad.

3. 2010 skall antalet människor som utsätts för trafikbullerstörningar i bostäder minska med minst 5 % jämfört med år 1998. (Riktvärden anges i tabellen nedan).

4. 2010 skall minst 15 % av den totala ballastanvändningen utgöras av återanvänt material.

5. 2005 skall mängden deponerat avfall understiga 180.000 ton per år, vilket motsvarar en minskning med 50 % jämfört med år 1994.

I en god bebyggd miljö skall kulturhistoriska och estetiska värden samt grön- och vattenområden i tätorter bevaras och utvecklas.

◀ ***Bilden är tagen i Sandviken (Nya bruket).***

FÖRSLAG TILL ÅTGÄRDER

1. Kommunerna bör år 2008 ha antagit en energiplan som syftar till en miljöanpassad energiförsörjning och energianvändning. *(Miljömål 1)*
2. Kommunerna och Landstinget bör ta fram ett regionalt program för kollektivtrafik som underlättar boende, arbete och service i länet. *(Miljömål 1)*
3. Kommunerna bör år 2008, i översiktsplanerna:
 - tagit ställning till hur kulturhistoriska och estetiska värden skall bevaras och utvecklas,
 - tagit ställning till hur ett mer miljöanpassat transportsystem skall utvecklas,
 - tagit ställning till hur strukturer för grön- och vattenområden skall bevaras och utvecklas,
 - ta särskild hänsyn vid trafikplanering av trafikbullerstörda av bostäder,
 - arbeta in energiförsörjning och energianvändning. *(Miljömål 1)*
4. Länsstyrelsen och kommunerna bör ta fram ett handlingsprogram för hur riksintresseområden för kulturmiljö skall tas till vara och skyddas. *(Miljömål 2)*
5. Länsstyrelsen, kommunerna och Länsmuseet bör år

- 2008 ha antagit ett kulturmiljövårdsprogram som identifierar kulturhistoriskt värdefull bebyggelse och föreslår skydd av dess värden. *(Miljömål 2)*
6. Kommunerna, Banverket och Vägverket bör år 2005 ha genomfört en inventering av trafikbullerstörda bostäder. Kommunerna, Banverket, Vägverket och fastighetsägare bör genomföra fastighets- och trafikåtgärder för att minska buller. *(Miljömål 3)*
 7. Kommunerna, Banverket och Vägverket bör anlägga återvinningsstationer för material från bygg- och anläggningsarbeten. *(Miljömål 4)*
 8. Kommunerna, Banverket och Vägverket bör utföra materialbalanser vid väg- och järnvägsbyggnad. *(Miljömål 4)*
 9. Samtliga aktörer bör väga in miljöaspekter vid upphandling av anläggningsarbeten. *(Miljömål 4)*
 10. Kommunerna bör uppföra anläggningar för kompostering samt utvinning av biogas. *(Miljömål 5)*
 11. Kommunerna och industrin bör upprätta aktuella avfallsplaner. *(Miljömål 5)*

Regeringens proposition 1996/97:53

INFRASTRUKTURINRIKTNING FÖR FRAMTIDA TRANSPORTER

VÄGBUNDEN TRAFIK

Följande riktvärden för trafikbuller bör normalt inte överskridas vid nybyggnation av bostadsbebyggelse eller vid nybyggnation eller väsentlig ombyggnad av trafikinfrastruktur:

- 30 dB(A) ekvivalentnivå inomhus,
- 45 dB(A) maximalnivå inomhus nattetid,
- 55 dB(A) ekvivalentnivå utomhus (vid fasad),
- 70 dB(A) maximalnivå vid uteplats i anslutning till bostad.

FLYGTRAFIK

55 dB(A) utomhusnivå avses för flygbuller. I de fall utomhusnivå inte kan reduceras till nivåer enligt ovan bör inriktningen vara att inomhusvärdena inte överskrids.

SPÅRBUNDEN TRAFIK

Vid åtgärd i järnväg eller annan spåranläggning avser riktvärdet för buller utomhus:

- 55 dB(A) ekvivalentnivå vid uteplats,
- 60 dB(A) ekvivalentnivå i bostadsområdet i övrigt.

Levande skogar

Av Riksdagen fastställt miljökvalitetsmål:

"Skogen och skogsmarkens värde för biologisk produktion skall skyddas samtidigt som den biologiska mångfalden bevaras samt kulturmiljövärden och sociala värden värnas. Inriktningen är att miljökvalitetsmålet skall nås inom en generation."

Skogsvårdsstyrelsen ansvarar för miljökvalitetsmålet "Levande skogar". När denna miljömålsrapport trycktes hade Skogsvårdsstyrelsen ännu inte fattat beslut avseende regionalisering av målet samt förslag till åtgärder. Länsstyrelsen har därför valt att inte publicera delmål och åtgärder för "Levande skogar".

För mer information hänvisas till Skogsvårdsstyrelsen i Dalarna-Gävleborg:

Nygatan 3, 826 83 Söderhamn

Telefon: 0270-730 00, Fax: 0270-730 49, Webbplats: <http://www.svo.se>

Skogen på bilden har ett högt naturvärde och finns i Hornslandet (Hudiksvall kommun).

Foto: Torbjörn Johansson/Länsstyrelsen

Rapporter i miljömålsserien

Rapporten 2000:10 Miljö 2000 beskriver miljötillståndet och hotbilden mot miljön i Gävleborg

Inför arbetet med att ta fram nya regionala miljömål kartlade länsstyrelsen miljöhoten i länet genom att ta fram en tillståndsbeskrivning: Miljö 2000. I denna rapport beskrivs länets tillstånd i förhållande till de nationella miljökvalitetsmålen. En bild över länets större miljöproblem växte fram. Bilismen och energianvändningen försämrar miljön på flera genomgripande sätt. Behovet av naturvårdshänsyn inom skogsbruket är fortsatt stort. Minskat jordbruk och fiskerinäring hotar de kulturpåverkade miljöerna. Övergödningssymptomen i kustområdena vittnar om för hög näringsbelastning.

Denna rapport har utgjort ett av underlagsmaterialen till arbetet med regionala miljömål i Gävleborg.

Övriga rapporter under 2002

Länsstyrelsen utger kontinuerligt rapporter inom sina verksamhetsområden

- 2002:1 Ljusnan – planeringsunderlag
- 2002:2 Årsrapport 2001 – Socialtjänsten i Gävleborg
- 2002:3 Flodpärlmusslan i Gävleborgs län – slutrapport
- 2002:4 Bostadsmarknadsenkäten 2002
- 2002:5 Övervakning av varglav i Gävleborg 1996-2001

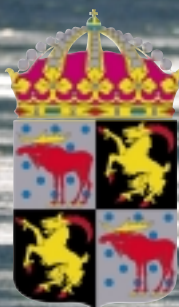
Vill du veta mer...

Om du vill veta mer om miljömålsarbetet i länet är du välkommen att besöka vår hemsida på Internet. Du är naturligtvis också välkommen att ringa, faxa eller skicka ett brev till oss.

Länsstyrelsen i Gävleborg
Miljö- och fiskeenheten
801 70 Gävle

Telefon: 026-17 10 00
Fax: 026-17 13 93
Webbplats: <http://www.x.lst.se>

Rapporter i denna serie:
2000:10 Miljö 2000

Länsstyrelsen
Gävleborg